

ELS CAPITELLS ROMÀNICS DE CAMPRODON

Llorenç Birba

Amb aquesta denominació em vull referir als quatre capitells que avui són el suport de la mesa de l'altar major de l'església parroquial i a un cinquè que és al Museu d'Art de Girona i que abans ja era al Museu Diocesà, a la Casa Carles. Tots cinc són catalogats del segle XII i, per principi, a tots els llocs on són referenciats, els adjudiquen com a procedents del claustre del monestir de Sant Pere. De totes maneres, es presenta un dilema: els quatre primers els consideren d'escola rossellonesa i fets amb marbre, segurament de Rià. L'altre, el de Girona, es creu procedent d'un taller ripollès i de pedra calcària. Vist així sembla que no hi hagi relació entre uns i l'altre.

No em vull atrevir a fer un comentari sobre els motius ornamentals que presenten; persones enteses ja ho han fet i tampoc no és el cas de repetir-ho ací. Hi ha un altre aspecte a tenir en compte i és el que m'ha interessat exposar, havent-ho ja fet en una altra ocasió, fa quatre anys, en una assemblea dels Amics dels Monestirs del Ripollès. El Dr. Joan Ainaud em donà la raó i ho comentà en l'acte de clausura, però no quedà consignat enlloc.

Els quatre capitells de Santa Maria no han estat mai al claustre de Sant Pere i l'única relació que poden haver tingut amb el monestir fou, probablement, que la comunitat benedictina els féu construir i en pagà l'execució.

Els monjos, fundant el monestir, es feren càrrec de les atencions de l'església de Sant Pere com a parròquia d'unes quantes masies que hi havia al seu voltant. Anys després, ja al segle XI, devia existir un inici de poblament del que seria més tard la vila de Camprodon i van creure convenient edificar una altra església, dedicada a Santa Maria, per a les funcions parroquials. Amb el temps l'església s'amplià i es millorà i al segle XII, depenent encara del monestir, s'hi degué construir la portalada, amb les columnes i els capitells de referència.

Els capitells només tenen dues cares esculpides i, per tant, són propis només d'una portalada. La Santa Maria romànica encara es troba referenciada a finals del segle XVI (1584) en una nota de l'arxiu parroquial que trobà Mossèn Julià Pasqual. Cent anys més tard, en un plànol de l'exèrcit d'ocupació francès (1689) ja no hi consta. Al cementiri del monestir, restes d'unes parets molt consistents s'atribuïen a una església. Fa uns anys, el departament de Belles Arts de la Diputació de Girona estava interessat a fer unes excavacions per a localitzar-ne l'emplaçament, i no es van autoritzar.

A la Santa Maria nova, començada en època del gòtic, s'hi afegí a començaments del XVIII la capella dels Dolors, just al final de l'església on figura l'entrada, segons

aquell plànol francès. L'entrada actual, al costat de migjorn, es degué construir el 1791, segons consta en una dovella. Talment la veiem ara, hi falta l'ornamentació que hi subsistí fins l'any 1936. Consistia en dos grups de columnes a cada costat, sobre les bases del conjunt romànic, primer una columna barroca, a sobre la romànica i després el capitell. Així es pot comprovar amb les postals i les fotografies de l'època. Després de la guerra Mossèn Tusell volgué utilitzar els capitells com a suport de la mesa de l'altar major. Hi estan molt bé, però no justifica que s'haguessin de tallar dues columnes per omplir l'espai necessari entre les bases i els capitells; es podien fer unes peces noves, conservant les columnes originals.

Quan s'acabà la portalada encara existia el monestir i les relacions amb la parròquia no eren pas gaire bones. Tot plegat és raó suficient per creure que el conjunt de columnes i capitells eren de la parròquia i que provenien de la Santa Maria romànica.

Després del 1835, quan va tenir lloc l'exclaustració, moltes peces i objectes de culte de l'església de Sant Pere passaren a la parròquia, fins i tot el cementiri. La portalada nova de Santa Maria ja feia uns anys que era feta.

El capitell de Girona és propi de claustre amb arcs d'una sola columna, ja que té esculpides les quatre cares. No faré menció del tema que representa, per la mateixa raó d'abans. El vaig fotografiar al Museu Diocesà l'any 1962 i a la vegada em vaig interessar pels detalls de la seva procedència. No en vaig poder aclarir res més, només que semblava que havia sortit de Camprodon i que no hi havia cap més referència.

Com era el claustre de Sant Pere de Camprodon? No sé si el pare Villanueva en fa cap menció a la seva obra. L'església tothom l'admira pel seu perfecte conjunt, però s'hi destaca una gran senzillesa i austeritat en tots els detalls de la seva construcció. El claustre és probable que seguís la mateixa tònica i n'he vist algun de molt simple que m'ha fet pensar que el nostre devia haver estat per l'estil, sense cap ornamentació. El terratrèmol del 1428 el féu caure, i al plànol francès del 1689 el veiem en forma d'U oberta a llevant. A l'estudi d'en Serrallach del 1896 per a la consolidació de l'església es parla de la porta que comunicava amb el claustre que, diu, ja només és un record.

Per la meua part, recordo perfectament, pel cantó del monestir els anys 27 i 28, uns tres o quatre arcs sobre columnes quadrades, davant del començament de la nau principal del temple, on hi ha la fornícula amb el distintiu de la família Rocabertí. Comunicava amb la cuina i era l'accés al que s'anomenava aleshores l'hort de Sant Pere, on corresponia la situació del claustre. Podia haver existit una altra ala amb columnes i capitells, però és molt casual que no n'hagi sortit cap més, i aquest, encara dubtós.

Després de tot aquest plantejament, hi ha una altra qüestió que em sembla important d'exposar. Fa més de trenta anys, un empresari d'obres m'explicà que en uns treballs d'excavació, no recordo si als fonaments de l'edifici de la Caixa de

El treball de restauració de la façana de la capella de Sant Pere va ser iniciat el 1935, quan va començar l'excavació, moltes peces i objectes de culte de l'església de Sant Pere passen a la paròquia, fins i tot el cementi. La portada nova de Santa Maria té molts anys que era feta. El capitel de Girón és un petit cimbori amb arcs d'una sola columna, ja que té esculpides les quatre cares. No té unes té del tota que representa, per la mateixa raó d'abans. El vaig fotografar al Museu d'Oron i l'any 1962 i a la vegada era vaig interessar pels detalls de la seva esculpida. No en vaig poder aclarir res més, només que semblava que havia sortit de Camporodó i que no hi havia cap més referència.

Quan s'acabà la portada nova, es va acabar el treball i les relacions amb la paròquia no eren pas gaire bones. Tot plegat ja no existien per creure que el conjunt de columnes i capitells eren de la paròquia que pertanyia de la Santa Maria romànica.

Després del 1835, quan va començar l'excavació, moltes peces i objectes de culte de l'església de Sant Pere passen a la paròquia, fins i tot el cementi. La portada nova de Santa Maria té molts anys que era feta.

El capitel de Girón és un petit cimbori amb arcs d'una sola columna, ja que té esculpides les quatre cares. No té unes té del tota que representa, per la mateixa raó d'abans. El vaig fotografar al Museu d'Oron i l'any 1962 i a la vegada era vaig interessar pels detalls de la seva esculpida. No en vaig poder aclarir res més, només que semblava que havia sortit de Camporodó i que no hi havia cap més referència.

Com era el claustre de Sant Pere de Camporodó? No se si el pare Vilanova en fa cap menció a la seva obra. L'arquitecte reformà l'edifici pel seu perfecte conjunt, però s'hi destaca una gran senzillesa i atractiu en tots els detalls de la seva construcció. El claustre és probablement segons la mateixa manera i no he vist algun de nou simple que m'ha fet pensar que el claustre devia haver estat per l'exalt, sense cap ornamentació. El terreny del 1428 el feu caure, i el pla del 1689 el veiem en forma d'U oberta a llevant. A l'estadi d'edifici del 1896 per a la consolidació de l'església es parla de la part que ocupava el claustre que, diu, ja no és un record.

Per la meua part, reconeo pertanyent, pel costat del claustre els anys 27 i 28, uns tres o quatre arcs sobre columnes quadrades, davant de l'embocadura de la nau principal del temple, on hi ha la tomba del bisbe i el sant de la família Rocabertí. Comunicava amb la catedral i l'accés al que s'anomenava al costat de Sant Pere, on corresponia la situació del claustre. Potia haver existit una altra sala amb columnes i capitells, però la meua opinió és que no hi ha cap més, i aquest, encara dubtes.

Després de tot aquest plantejament, hi ha una altra qüestió que em sembla important d'exposar. Fa anys de temps que, en exposar d'obres m'explicà que en uns treballs d'excavació, no recordo si als fonaments de l'edifici de la Caixa de